

Anvisade elavtal

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i ellagen. Ändringarna gäller dels systemet med anvisade elleverantörer, dels innehållet i elleverantörernas fakturor. Förslagen syftar till att säkerställa att kunder med anvisade avtal har skäliga villkor, att minska andelen kunder med anvisade elleverantörer och att öka kundaktiviteten på elmarknaden.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2017.

Behandlade förslag

Proposition 2016/17:13 Anvisade elavtal.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden.....	5
Anvisade elavtal	5
Propositionen	5
Utskottets ställningstagande.....	8
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	9
Propositionen	9
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	10

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Anvisade elavtal

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i ellagen (1997:857),
2. lag om ändring i lagen (2016:733) om ändring i ellagen (1997:857).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2016/17:13 punkterna 1 och 2.

Stockholm den 19 januari 2017

På näringsutskottets vägnar

Jennie Nilsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jennie Nilsson (S), Lars Hjalmered (M), Åsa Westlund (S), Hans Rothenberg (M), Ingemar Nilsson (S), Josef Fransson (SD), Per-Arne Håkansson (S), Lise Nordin (MP), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Anna Wallén (S), Mattias Bäckström Johansson (SD), Said Abdu (L), Birger Lahti (V), Penilla Gunther (KD), Mattias Jonsson (S), Sofia Fölster (M) och Rickard Nordin (C).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens proposition 2016/17:13 Anvisade elavtal. Inga motioner har väckts med anledning av propositionen. I bilaga 1 finns regeringens förslag till riksdagsbeslut och i bilaga 2 återfinns regeringens lagförslag.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslår regeringen ändringar i ellagen (1997:857). Ändringarna gäller dels systemet med anvisade elleverantörer, dels innehållet i elleverantörernas fakturor. Förslagen syftar till att säkerställa att kunder med anvisade avtal har skäligena villkor, att minska andelen kunder med anvisade elleverantörer och att öka kundaktiviteten på elmarknaden.

Bestämmelserna innebär att den anvisade elleverantören ska ha åtagit sig gentemot nätkoncessionshavaren att leverera el på skäligena villkor. Vidare ska regeringen få utfärda föreskrifter om att de priser som en anvisad elleverantör tillämpar för leverans till en elanvändare inte får överstiga vissa nivåer under en viss tid efter det att anvisningen har skett.

I elleverantörens underrättelse till elanvändaren med anledning av anvisningen ska det anges att leveransavtalet är ett anvisat avtal. En anvisad elleverantör ska därutöver minst en gång per kvartal särskilt lämna viss information till de elanvändare som har ett anvisat avtal. Ett anvisat avtal ska inte få ha en längre uppsägningstid än 14 dagar.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få utfärda föreskrifter om vilken information en elleverantörs faktura ska innehålla.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2017.

Utskottets överväganden

Anvisade elavtal

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i ellagen (1997:857).

Propositionen

Bakgrund

En elanvändare kan anvisas en elleverantör i två situationer. Den ena situationen, som är ovanlig i praktiken, uppstår när en befintlig elleverantör inte längre får leverera el i elanvändarens uttagspunkt sedan leverantören har förlorat sitt balansansvar. Av betydligt större praktisk betydelse är den situation som uppkommer då elanvändaren inte själv ingår något avtal med en elleverantör om leverans i uttagspunkten.

Elanvändare som saknar elleverantör ska av den berörda innehavaren av nätkoncessionen anvisas en elleverantör som gentemot nätkoncessionshavaren har åtagit sig att leverera el till sådana elanvändare. Syftet med bestämmelserna om anvisning är inte i första hand att tillförsäkra elanvändaren el utan att tvinga elanvändaren att göra rätt för sig ekonomiskt (prop. 1998/99:137 s. 52).

Energimarknadsinspektionen har på uppdrag av regeringen utrett och lämnat förslag på hur man kan minska eller avveckla den omotiverade prisskillnad som uppstått mellan anvisade kunder och de kunder som har gjort ett aktivt val av elhandlare. Energimarknadsinspektionen redovisade uppdraget i rapporten Systemet med anvisad elhandlare – översyn och förslag till åtgärder (EIR2012:07).

I november 2011 tillkännagav riksdagen för regeringen att s.k. anvisningsavtal inte ska få förekomma i sin nuvarande form (bet. 2011/12:NU4).

Energimarknadsinspektionen har på regeringens uppdrag utrett vilken information en faktura ska innehålla och hur informationen ska presenteras. Myndighetens förslag syftar till att göra det möjligt för elkunder att i större utsträckning göra aktiva val (Enklare faktura, Ei R2014:13).

Promemorian Anvisade elavtal togs fram inom Miljö- och energidepartementet. Den låg till grund för att begära in synpunkter på förslag som rörde priser och andra villkor i anvisade elavtal. I promemorian redovisades även förslag som bygger på de två ovannämnda rapporterna från Energimarknadsinspektionen.

Lagrådet har yttrat sig över de lagförslag som fanns i den lagrådsremiss som regeringen presenterade i juni 2016. Lagrådet hade vissa synpunkter på förslagen, bl.a. när det gäller frågan om prisreglering.

Omotiverade prisskillnader i anvisade elavtal

Regeringen anser att det bör vidtas åtgärder mot omotiverade prisskillnader mellan anvisade avtal och övriga elavtal. Det är vanligt att de anvisade elleverantörerna använder ett mycket högre pris för de anvisade kunderna. Det höga priset motiverar elleverantörerna med att anvisade kunder medför högre kostnader än andra kunder på grund av ökad administration. Regeringen konstaterar att anvisade avtal ger anvisade elleverantörer en möjlighet att öka sina intäkter på bekostnad av passiva kunder. Eftersom anvisningsavtal inte är konkurrensutsatta på samma villkor som andra avtal, kan anvisade elleverantörer göra ekonomiska vinster genom att ta ut överpriser. Det ger anvisade leverantörer konkurrensfördelar i förhållande till andra elleverantörer. Resultatet kan bli att konkurrensen påverkas.

Anvisningsprocessen

Regeringen föreslår att den anvisade elleverantören gentemot nätkoncessionshavaren ska ha åtagit sig att leverera el på skäliga villkor. Metoderna för att utforma leveransvillkoren ska framgå av avtalet mellan nätkoncessionshavaren och elleverantören.

Regeringen gör bedömningen att en ordning där nätkoncessionshavaren endast får anvisa en elleverantör som har åtagit sig att leverera el på skäliga villkor kan leda till att prisskillnaderna minskar mellan anvisade avtal och övriga elavtal.

Prisreglering

Regeringen föreslår att den ska få utfärda föreskrifter om att de priser som en anvisad elleverantör tillämpar för leverans till en elanvändare inte får överstiga vissa nivåer under en viss tid efter det att anvisning skett.

Regeringen konstaterar att arbetet med att komma till rätta med de aktuella missförhållandena har pågått länge och nått en god bit på vägen men att situationen fortfarande inte är godtagbar. Frivilliga åtaganden från elbranschens sida bedöms inte vara tillräckliga, och regeringen anser att det därför är motiverat att redan nu se till att det finns förutsättningar för ytterligare åtgärder för att kunder med anvisade elleverantörer inte ska behöva betala omotiverat höga elpriser.

Åtgärder för att minska andelen kunder med anvisade elleverantörer

Regeringen konstaterar att de allra flesta kunder som har anvisade elavtal skulle kunna välja mer förmånliga avtal och på så sätt minska sina elkostnader. Vidare slår regeringen fast att aktiva kunder även är en förutsättning för en välfungerande elmarknad. Bättre och tätare information till elanvändare med anvisade avtal kan antas leda till att fler kunder ser nackdelarna med avtalet och att det är förhållandevis enkelt att ingå ett förmånligare avtal på den konkurrensutsatta elmarknaden.

Regeringen säger sig se ett tydligt värde i att kunder med anvisade elavtal får bättre möjligheter att sätta sig in i hur elmarknaden fungerar och vilka valmöjligheter som finns. Därför anser regeringen att en utökad informationsplikt kan öka medvetenheten hos de inaktiva kunderna, underlätta prisjämförelser och säkerställa att alla kunder med anvisade avtal får samma eller likartad information om sina möjligheter.

Regeringen föreslår därför att elleverantören i sin underrättelse till elanvändaren med anledning av anvisningen ska ange att leveransavtalet är just ett anvisat avtal. Vidare ska en anvisad elleverantör minst en gång per kvartal särskilt lämna följande information till elanvändare med anvisat avtal:

- en redogörelse för vilka avtalstyper elleverantören erbjuder samt uppgift om priser och leveransvillkor
- uppgift om var elanvändaren, oberoende av elleverantören, kan hitta information om priser och leveransvillkor som andra elleverantörer tillämpar för leverans av el till elanvändare.

Elleverantörerna tillämpar i de flesta fall ingen eller en mycket kort uppsägningstid för kunder med anvisade avtal. Det är dock möjligt för en elleverantör att tillämpa en längre uppsägningstid.

För att göra det lättare för kunder med anvisade avtal att göra ett aktivt val bör det införas en bestämmelse i ellagen som utesluter långa bindningstider. Regeringen föreslår därför att ett anvisat avtal inte ska få ha en längre uppsägningstid än 14 dagar.

Elleverantörens faktura

Det finns redan i dag krav av bokförings- och skatteteknisk natur på vad fakturor ska innehålla. Vidare finns bestämmelser i ellagen om fakturans innehåll. I det sistnämnda fallet handlar det bl.a. om information om elens ursprung och om produktionens miljöpåverkan. Vidare anges att fakturan ska vara tydlig.

Regeringen gör bedömningen att elleverantörens faktura bör innehålla uppgifter om det tillämpliga leveransavtalet och om var elanvändaren kan hitta information om avtalets innehåll. Om avtalet är ett anvisat avtal, bör det anges på fakturan tillsammans med information om vad ett sådant avtal innebär. I propositionen föreslås mot denna bakgrund att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få utfärda föreskrifter om vilken information en elleverantörs faktura ska innehålla.

Tillsyn

Nätmyndigheten, dvs. Energimarknadsinspektionen, utövar tillsyn över att ellagen och föreskrifter och villkor som har meddelats med stöd av lagen följs. Energimarknadsinspektionen utövar dock inte tillsyn över att elleverantörerna följer bestämmelserna om anvisade avtal. Eftersom elmarknaden är öppen och avreglerad har eventuella tvister i denna del hänvisats till civilrättens område.

Regeringens förslag innebär dock att de anvisade elleverantörerna får nya skyldigheter av offentligrättslig karaktär. Därför bör Energimarknadsinspektionens tillsyn fortsättningsvis även omfatta de skyldigheter enligt ellagen som särskilt gäller elleverantörer som anvisas kunder utan leveransavtal.

Ikraftträdande, övergångsbestämmelser och konsekvensanalys

Regeringen föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den 1 april 2017. Om en nätkoncessionshavare före ikraftträdandet har ingått ett avtal med en elleverantör, som i avtalet har åtagit sig att leverera el till elanvändare som saknar elleverantör, ska de nya skyldigheterna när det gäller anvisning av elleverantörer inte gälla för nätkoncessionshavaren under den löptid som återstår av avtalet vid ikraftträdandet.

I propositionen (s. 43–44) redovisar regeringen konsekvenserna av de föreslagna lagändringarna för anvisade elleverantörer, kraftproducenter, elkunder, tillsynsmyndigheten Energimarknadsinspektionen m.fl. Denna redovisning refereras inte närmare i detta betänkande utan utskottet hänvisar till de nyssnämnda sidorna i propositionen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att riksdagen bör anta de framlagda lagförslagen av de skäl som har angetts i propositionen. Riksdagen bör således bifalla propositionen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2016/17:13 Anvisade elavtal:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857).
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2016:733) om ändring i ellagen (1997:857).

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

Härigenom föreskrivs i fråga om ellagen (1997:857)¹

dels att 8 kap. 8 a § ska upphöra att gälla,

dels att 8 kap. 8 och 16 §§ och 12 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas sju nya paragrafer, 8 kap. 8 a–8 e, 17 och 18 §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

8 §²

Elanvändare som saknar elleverantör ska av berörd *innehavare av nätkoncession* anvisas en elleverantör, som gentemot nätkoncessionshavaren har åtagit sig att leverera el till sådana elanvändare.

Elanvändare som saknar *leveransavtal med en elleverantör* ska av berörd *nätkoncessionshavare* anvisas en elleverantör, som gentemot nätkoncessionshavaren har åtagit sig att *på skäliga villkor leverera el till sådana elanvändare. Metoderna för att utforma leveransvillkoren ska framgå av avtalet mellan nätkoncessionshavaren och elleverantören.*

Nätkoncessionshavaren ska utan dröjsmål underrätta elanvändaren om vilken elleverantör som anvisats, om innebörden av en sådan anvisning och om ellagens bestämmelser om byte av elleverantör.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om vad underrättelsen i andra stycket ska innehålla.

Den anvisade elleverantören ska utan dröjsmål underrätta elanvändaren om de villkor för leveransen som elleverantören avser att tillämpa och om den dag då elleverantören avser att påbörja leveransen enligt avtalet.

¹ Senaste lydelse av 8 kap. 8 a § 2009:580.

² Senaste lydelse 2009:580.

För förbrukningen av den el som inte levererats enligt ett leveransavtal med en elleverantör, som är leveransskyldig enligt 5 §, ska elanvändaren betala till den anvisade elleverantören enligt de villkor som denne tillämpar.

8 a §

Den anvisade elleverantören ska utan dröjsmål underrätta elanvändaren om de villkor för leveransen som elleverantören avser att tillämpa och om den dag då elleverantören avser att påbörja leveransen enligt avtalet. I underrättelsen ska det anges att avtalet är ett anvisat avtal.

Ett anvisat avtal får inte ha en längre uppsägningstid än 14 dagar.

8 b §

Regeringen får meddela föreskrifter om att de priser som en anvisad elleverantör tillämpar för leverans till en elanvändare enligt 8 § inte får överstiga vissa nivåer under en viss tid efter det att anvisning skett.

8 c §

En anvisad elleverantör ska minst en gång per kvartal särskilt lämna följande information till elanvändare med anvisat avtal:

1. en redogörelse för vilka avtalstyper som elleverantören erbjuder samt uppgift om priser och leveransvillkor, och

2. uppgift om var elanvändaren, oberoende av elleverantören, kan hitta information om priser och leveransvillkor som andra elleverantörer tillämpar för leverans av el till elanvändare.

8 d §

Nätkoncessionshavaren ska anvisa en elleverantör för en elanvändare trots att elanvändaren har ett leveransavtal med en elleverantör, om elanvändaren har förbrukat el som inte har levererats enligt ett leveransavtal med en elleverantör som är leveransskyldig enligt 5 § och elanvändaren inte har anvisats en ny elleverantör enligt 8 §. Anvisningen ska avse den tid som elanvändaren har saknat ett leveransavtal.

8 e §

En elanvändare som har förbrukat el som inte har levererats enligt ett leveransavtal med en elleverantör som är leveransskyldig enligt 5 § ska betala för elen till den elleverantör som elanvändaren anvisas enligt 8 eller 8 d § och enligt de villkor som leverantören tillämpar.

16 §³

En elleverantörs faktura ska vara tydlig. Den ska innehålla information om den uppmätta förbrukningen och de aktuella elpriser som fakturan grundas på.

En elleverantörs faktura till en elanvändare ska vara tydlig.

Fakturan ska innehålla information om den uppmätta förbrukningen och de aktuella elpriser som fakturan grundas på.

Om leveransavtalet förutsätter att mängden överförd el mäts per timme, får informationen göras tillgänglig via elleverantörens webbplats. Fakturan ska då hänvisa till att informationen finns.

Om leveransavtalet förutsätter att mängden överförd el mäts per timme, får informationen göras tillgänglig via elleverantörens webbplats. Fakturan ska då innehålla uppgift om var elanvändaren kan hitta informationen.

Fakturering ska ske åtminstone varje kvartal.

Fakturering ska erbjudas i elektronisk form.

³ Senaste lydelse 2014:270.

17 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om vilken information en elleverantörs faktura ska innehålla.

18 §

En elleverantör ska fakturera elanvändaren åtminstone varje kvartal. Elleverantören ska erbjuda elanvändaren fakturor i elektronisk form.

12 kap.1 §⁴

Tillsynen över efterlevnaden av denna lag och av föreskrifter eller villkor som har meddelats med stöd av lagen utövas, såvitt avser frågor om elsäkerhet och driftsäkerheten hos det nationella elsystemet, av den eller de myndigheter som regeringen bestämmer.

Tillsynen i övrigt över efterlevnaden av denna lag och av föreskrifter och villkor som har meddelats med stöd av lagen utövas av nätmyndigheten.

Tillsynen enligt andra stycket omfattar inte bestämmelserna i 7 och 10 kap. samt 11 kap. 1–12 §§ och inte heller efterlevnaden av elleverantörernas skyldigheter enligt 8 kap. 1–4 §§, 5 § första och andra styckena och 6–11 a §§.

Nätmyndigheten är tillsynsmyndighet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för

Den eller de myndigheter som regeringen bestämmer utövar tillsyn över att denna lag och föreskrifter eller villkor som har meddelats i anslutning till lagen följs när det gäller frågor om elsäkerhet och driftsäkerheten hos det nationella elsystemet.

I övrigt utövar nätmyndigheten tillsyn över att lagen och föreskrifter och villkor som har meddelats i anslutning till lagen följs. Tillsynen omfattar inte bestämmelserna i 7 och 10 kap. samt 11 kap. 1–12 §§ och inte heller att elleverantörerna följer sina skyldigheter enligt 8 kap. 1–4 §§, 5 § första och andra styckena, 6, 7, 9 och 11 a §§.

⁴ Senaste lydelse 2011:712.

tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003.

1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2017.

2. Om en nätkoncessionshavare före ikraftträdandet har ingått ett avtal med en elleverantör, som i avtalet har åtagit sig att leverera el till elanvändare som saknar elleverantör, gäller inte skyldigheterna enligt 8 kap. 8 § första stycket för nätkoncessionshavaren under den löptid som återstår av avtalet vid ikraftträdandet. För nätkoncessionshavaren ska i stället 8 kap. 8 § första stycket i den äldre lydelsen gälla.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (2016:733) om ändring i ellagen (1997:857)

Härigenom föreskrivs att 12 kap. 1 § ellagen (1997:857) i stället för lydelsen enligt lagen (2016:733) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2016:733

Föreslagen lydelse

12 kap.

1 §

Tillsynen över efterlevnaden av denna lag och av föreskrifter eller villkor som har meddelats med stöd av lagen utövas, när det gäller frågor om driftsäkerheten hos det nationella elsystemet, av den eller de myndigheter som regeringen bestämmer.

Tillsynen i övrigt över efterlevnaden av denna lag och av föreskrifter och villkor som har meddelats med stöd av lagen utövas av nätmyndigheten.

Tillsynen enligt andra stycket omfattar inte bestämmelserna i 7 och 10 kap. samt 11 kap. 1–12 §§ och inte heller efterlevnaden av elleverantörernas skyldigheter enligt 8 kap. 1–4 §§, 5 § första och andra styckena och 6–11 a §§.

Nätmyndigheten är tillsynsmyndighet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003.

Den eller de myndigheter som regeringen bestämmer utövar tillsyn över att denna lag och föreskrifter eller villkor som har meddelats i anslutning till lagen följs när det gäller frågor om driftsäkerheten hos det nationella elsystemet.

I övrigt utövar nätmyndigheten tillsyn över att lagen och föreskrifter och villkor som har meddelats i anslutning till lagen följs. Tillsynen omfattar inte bestämmelserna i 7 och 10 kap. samt 11 kap. 1–12 §§ och inte heller att elleverantörerna följer sina skyldigheter enligt 8 kap. 1–4 §§, 5 § första och andra styckena, 6, 7, 9 och 11 a §§.